

El mestre de Lluís Carulla

Joaquim Montclús i Esteban
Historiador

Article publicat originalment a La Vanguardia el 13 de setembre de 2020

Lluís Carulla i Canals (l'Espluga de Francolí, 21 de febrer de 1904 - Barcelona 3 de novembre de 1990) va ser un gran empresari i també un important mecenes català. Com a empresari, va desenvolupar els cubs de brou concentrat de la marca Gallina Blanca. L'any 1965 l'empresa va canviar el nom i esdevé Agrolimen, un grup d'indústria alimentària amb vocació internacional. Com a mecenes, va ser un dels membres que l'any 1961 van fundar Òmnium Cultural, va revitalitzar l'Orfeó Català, va fundar la Fundació Jaume I, actualment anomenada Fundació Carulla, l'editorial Barcino i finalment el Museu de la Vida Rural ubicat a l'Espluga de Francolí.

Lluís Carulla, uns mesos abans de morir, personalment, em va confessar: "Jo, si he estat alguna cosa en aquesta vida ha estat gràcies al meu mestre Vicenç Ferrer i Ramos. Vostè, com a historiador i escriptor que és, li pregaria que investigués i en redactés una biografia i jo li ho agrairia".

Això va passar al despatx del seu secretari, Andreu Morta. El senyor Carulla va entrar a la petita sala i en saber que jo era de Calaceit em va preguntar si coneixia els seus fills. Li vaig contestar que sí, però que tots eren morts, menys la Teresa. En saber que encara vivia va voler visitar-la. Recordo que el vaig posar en contacte amb un dels nebots, en Josep Vicenç Ferrer i Remon.

Vaig preguntar-li a Andreu Morta què volia dir el senyor Carulla amb aquestes paraules. Em va contestar que el seu pare el volia destinar a les tasques de la terra, en concret a ser pagès.

Gràcies al seu mestre i a la seva mare van poder convèncer el seu pare que canviés d'opinió i així ell va poder estudiar a la universitat i dedicarse al món de l'empresa.

En aquells dies no em feia cap il·lusió fer una biografia d'un pedagog i, per més inri, el senyor Carulla va morir al cap de pocs mesos i jo em vaig quedar sense mecenes.

Després de passar més de trenta anys d'aquesta conversa, per tota una sèrie de raons que ara no venen al cas, vaig decidir-me a investigar i publicar una biografia sobre el mestre de Lluís Carulla. A mesura que anava avançant el treball i tant com m'endinsava en la investigació, apareixien les sorpreses.

Vicenç Ferrer i Ramos (Torregrossa, 1874-Calaceit, 1944) va ser un bon pedagog i, encara més, un millor mestre. Els seus pares van ser mestres de la població de Torregrossa (Pla d'Urgell) i ell va estudiar a la Normal de Lleida i també a la Universitat de Barcelona.

La primera destinació que va tenir com a mestre va ser a la vila de Tivenys (Baix Ebre), però, a través d'una permuta, aviat va aconseguir la plaça de Torregrossa. Aquí tingué com a alumnes els germans i futurs polítics coneguts com els germans Badia, fills de la població.

Com a cosa curiosa, el 25 d'octubre de 1913, a Torregrossa, amb motiu de la inauguració de les escoles unitàries, en un acte públic al balcó de l'Ajuntament de la població, es van trobar tres pedagogs de relleu: Vicenç Ferrer i Ramos, mestre de la vila i també professor de l'escola de Magisteri de la Normal de Lleida, l'inspector Joan Llanera (avi de l'actual jutge del procés, Jesús Llanera) i Felip Solé Olivé, (pare dels germans Solé Sabarís i avi de l'historiador Solé Sabaté) professor de l'escola de Magisteri de la Normal de Lleida. Tots tres eren grans catalanistes i col·laboraven amb el doctor Valentí Carulla i Margenat, rector de la Universitat de Barcelona, en el desenvolupament de l'ensenyament primari i la creació d'escoles per tot Catalunya. Cal esmentar també que Valentí Carulla és l'avi de l'il·lustre cardiòleg Valentí Fuster i Carulla.

A finals del setembre del 1915 el mestre Vicenç Ferrer es va fer càrrec de l'escola graduada de l'Espluga de Francolí. Fou en aquesta població on va conèixer la família Carulla. Hi ha constància que el mestre Vicenç Ferrer va presentar el farmacèutic Artur Carulla a l'eminent Valentí Carulla i tots dos començaren a col·laborar en uns complexos vitamínics, acreditats per tot arreu.

Quan Lluís Carulla va començar a cursar els estudis de Dret va tenir com a companys de facultat els fills del seu mestre, en Pere i en Josep, i, més endavant, l'any 1935, quan va anar a Madrid per preparar les oposicions de notari, va ser acollit a casa del seu mestre. L'any 1936, quan va començar la guerra, en Vicenç Ferrer, va ser cridat pel seu antic alumne, perquè

l'ajudés. A Barcelona, el mestre va donar classes particulars i va col·laborar en els projectes que portava a terme Lluís Carulla.

Un net de l'insigne mestre recorda perfectament, de sentir-ho explicar a la seva àvia, que a la cuina de la casa, on vivien al carrer Mallorca, es va fer la primera prova de la famosa pastilla concentrada de carns i verdures que tant d'èxit va aconseguir en els primers anys després de la guerra.

Els historiadors no s'expliquen com l'empresa de Lluís Carulla va aconseguir els permisos per poder tirar endavant la fabricació dels seus productes, principalment el famós cub. Els Carulla eren catalanistes i poc amics del nou règim.

L'any 1939, en contra dels seus criteris, el Ministeri d'Indústria va renovar el permís de fabricació de conserves alimentàries que gaudia en Lluís Carulla incomplint la legislació que el mateix ministeri havia dictat i, el que era més sorprenent, donant per bo el permís concedit pel govern "roig" durant la guerra.

Els historiadors que han estudiat els orígens de la Gallina Blanca estan cercant respostes i no les acaben de trobar. Potser si sabessin que el famós enginyer Carles Montañés i Criquillón era l'inspector general del Ministeri d'Indústria i en realitat la persona, pels seus coneixements, que més manava, haguessin fet una anàlisi molt més acurada.

En Vicenç Ferrer i en Carles Montañés, des de feia anys, eren grans amics. En Carles Montañés, a més, era un home que dominava força el món de les patents i les marques. En aquests moments de la posada en marxa de l'empresa Gallina Blanca, ben segur que els va donar un cop de mà.

Quan vaig descobrir aquests fets, vaig comprendre també les paraules que en el seu dia em va dir el senyor Carulla: "Jo, si he estat alguna cosa en aquesta vida ha estat gràcies al meu mestre".